

नेपाल सरकार संस्कृति,पर्यटन तथा नागरिकउड्डयन
मन्त्रालयबाट स्वीकृत प्राप्त मिति २०७०।२।३०

नेपाल नागरिक उड्डयन प्राधिकरण नागरिक उड्डयन (पहिलो संशोधन) नियमावली, २०७०

नेपाल नागरिक उड्डयन प्राधिकरण नागरिक उड्डयन नियमावली, २०५८ लाई शंसोधन गर्न वाञ्छनिय भएकोले, नेपाल नागरिक उड्डयन प्राधिकरण ऐन, २०५३ को दफा ३४ ले दिएको अधिकार प्रयोग गरी नेपाल नागरिक उड्डयन प्राधिकरणले देहायका नियमहरू बनाएकोछ ।

१. **संक्षिप्त नाम र प्रारम्भ** (१) यी नियमहरूको नाम “नेपाल नागरिक उड्डयन प्राधिकरण नागरिक उड्डयन (पहिलो संशोधन) नियमावली, २०७०” रहेको छ ।
(२) यो नियमावली तुरुन्त प्रारम्भ हुनेछ ।
२. **नेपाल नागरिक उड्डयन प्राधिकरण नियमावली,२०५८ को नियम २ मा संशोधन:** नेपाल नागरिक उड्डयन प्राधिकरण नागरिक उड्डयन नियमावली २०५८ (यस पछि “मूल नियमावली” भनिएको) को नियम २ को खण्ड (ज) पछि देहायको खण्ड (झ),(ञ), (ट), (ठ) र (ड) थपिएका छन्:-
 - “(झ) “सेवा प्रदायक” भन्नाले वायुयान सञ्चालक, विमानस्थल सञ्चालक, एअर नेभिगेसन सेवा प्रदायक, हवाई तालिम संस्था, उड्डयन सम्बन्धी मर्मत तथा सम्भार गर्न यस नियमावली बमोजिम अनुमति तथा प्रमाणपत्र प्राप्त संस्था सम्भन्नु पर्दछ ।
 - (ञ) “एअर नेभिगेसन सेवा” भन्नाले एअर ट्राफिक संचालनको सबै चरणमा प्रदान गरिने एअर ट्राफिक व्यवस्थापन, सञ्चार-उड्डयन सहाय-निगरानी, उड्डयन मौसम, खोज तथा उद्धार तथा उड्डयन सूचना सेवा समेतलाई सम्भन्नु पर्दछ ।
 - (ट) “मनोत्तेजक पदार्थ” भन्नाले अन्तर्राष्ट्रिय नागरिक उड्डयन महासन्धि, १९४४ को एनेक्स १ ले Psychoactive Substance (साइकोएक्टीभ सब्स्टेन्स) भनी परिभाषित गरेका पदार्थहरू सम्भन्नु पर्दछ ।
 - (ठ) “सञ्चार तथा उड्डयन सहाय उपकरण” भन्नाले सुरक्षित उडान सञ्चालनका लागि आवश्यक पर्ने सञ्चार उपकरण, पथ प्रदर्शन उपकरण, निगरानी उपकरण तथा ए.टि.सी.कन्सोल समेतलाई सम्भन्नु पर्दछ ।”
 - (ड) “निरीक्षक” भन्नाले यस नियमावली बमोजिम निरीक्षण एवम् जाँचका लागि सम्बन्धित विषयको योग्यता प्राप्त गरी महानिर्देशकबाट अधिकार प्राप्त व्यक्ति सम्भन्नु पर्छ ।
३. **मूल नियमावलीको नियम ४ मा संशोधन :** मूल नियमावलीको नियम ४ को ठाउँ ठाउँमा रहेका “एनेक्स तथा म्यानुएल” भन्ने शब्दहरूको सट्टा “वायुसेवा सञ्चालन प्रमाणपत्र सम्बन्धी आवश्यकताहरू (Air Operator Certificate Requirements)” भन्ने शब्दहरू राखिएका छन् ।

४. मूल नियमावलीको नियम ५ मा संशोधन: मूल नियमावलीको नियम ५ को उपनियम (१) मा रहेको “एक आर्थिक वर्षको” भन्ने शब्दहरूको सट्टा “एक वर्षको” भन्ने शब्दहरू राखिएका छन् ।
५. मूल नियमावलीमा नियम ६क, ६ख र ६ग : मूल नियमावलीको नियम ६ पछि, देहायको नियम ६क. , ६ ख. ६ग. थपिएका छन्:-
- ६ क. बार्षिक सुरक्षा अडिट गर्नुपर्ने: (१) नियम ४ बमोजिम वायुसेवा सञ्चालन प्रमाणपत्र प्राप्त वायुसेवा कम्पनीले यस नियमावली, वायुसेवा संचालन प्रमाणपत्र सम्बन्धी आवश्यकताहरू तथा अनुमति तथा प्रमाणपत्र प्रदान गर्दा तोकिएका शर्तको पालना गरे नगरेको तथा प्राविधिक दृष्टिले सुरक्षित सेवा प्रदान गरे नगरेको सम्बन्धमा महानिर्देशकले बार्षिक रुपमा सुरक्षा अडिट गर्नुपर्नेछ ।
- (२) महानिर्देशकले आवश्यक सम्झौताको वेलामा सुरक्षा अडिट वा जाँच गर्न गराउन उपनियम (१) ले कुनै बाधा पुऱ्याएको मानिने छैन ।
- (३) उपनियम (१) र (२) बमोजिमको सुरक्षा अडिट गर्ने प्रयोजनको लागि अन्तर्राष्ट्रिय नागरिक उड्डयन संगठनले तयार गरेको सो सम्बन्धि म्यानुअल तथा मापदण्डको आधारमा महानिर्देशकले कार्यविधि बनाई लागू गर्नेछ ।
- (४) उपनियम (१) र (२) बमोजिम सुरक्षा अडिटको क्रममा वायुसेवा सञ्चालन प्रमाणपत्र प्राप्त वायुसेवा कम्पनीले यस नियमावली, वायुसेवा संचालन प्रमाणपत्र सम्बन्धी आवश्यकताहरू तथा अनुमति तथा प्रमाणपत्र प्रदान गर्दा तोकिएका शर्तको पालना नगरेको तथा प्राविधिक दृष्टिले सुरक्षित सेवा प्रदान नगरेको पाईएमा महानिर्देशकले समय सिमा तोकिएको परिपालन गर्न आदेश दिनेछ।
- (५) उप नियम (४) बमोजिम दिएको आदेश सम्बन्धित वायुसेवा संचालन संस्थाले पालन गर्नु पर्नेछ ।
- ६ख. प्राधिकरणको पूर्व कर्मचारीको सेवा लिने सम्बन्धमा नियम ४ बमोजिम अनुमति तथा प्रमाणपत्र प्राप्त वायु सेवा सञ्चालन संस्थाले प्राधिकरणको सेवामा कार्यरत रही अवकाश प्राप्त गरेका वा कुनै कारणबाट प्राधिकरणको सेवा बाट अलग भएका देहायका कर्मचारी लाई त्यसरी अवकाश प्राप्त गरेको वा सेवा बाट अलग भएको मितिले दुई वर्ष सम्म काममा लगाउन हुँदैन ।
- (क) हवाई उडान सुरक्षाको जाँच गर्न प्रत्यक्ष रुपमा संलग्न भएका,
- (ख) वायु सेवा सञ्चालन संस्थाको नियमन तथा अनुगमन गर्ने कार्यमा प्रत्यक्ष रुपमा संलग्न भएका,
- ६ग. विदेशी वायुयानको उडान सुरक्षा सुपरिवेक्षण सम्बन्धी व्यवस्था: (१) नेपालमा सेवा संचालन गर्ने विदेशमा दर्ता भएको वायुसेवा सञ्चालन संस्था तथा वायुयानको उडान सुरक्षा सुपरिवेक्षण गर्ने अधिकार महानिर्देशकलाई हुनेछ ।
- (२) उपनियम (१) बमोजिम उडान सुरक्षा सुपरिवेक्षण गर्ने प्रयोजनको लागि महानिर्देशकले कार्यविधि बनाई लागू गर्नेछ ।
६. मूल नियमावलीको नियम १३ मा संशोधन: मूल नियमावलीको नियम १३ को सट्टा देहायको नियम १३ राखिएकोछ:-

१३. **वायुयानको दर्ता खारेजीः** नेपाल राज्यमा कुनै व्यक्ति वा संस्थाको नाउमा दर्ता भएको वा भाडामा ल्याई सञ्चालन गरिएको वायुयान चलाउन नसकिने गरी नासिएमा वा नेपाल राज्यमा सञ्चालन नगर्ने गरी स्थायी रूपबाट कुनै किसिमबाट स्वदेश बाहिर पठाउने भएमा वा बिक्री बितरण गरेमा त्यस्तो वायुयानको धनीले वा त्यस्तो वायुयान भाडामा ल्याई सञ्चालन गर्ने व्यक्ति वा संस्थाले सो वायुयान दर्ता खारेजीको लागि वायुयानको दर्ता प्रमाणपत्र समेत संलग्न राखी महानिर्देशकले तोकेको ढाँचामा आवश्यक विवरणहरू खुलाई अनुसूची-१ मा उल्लेख भए बमोजिमको शुल्क संलग्न गरी महानिर्देशक समक्ष दरखास्त दिनु पर्नेछ ।
७. **मूल नियमावलीको नियम १५ मा संशोधन:** मूल नियमावलीको नियम १५ को उपनियम (३) को सट्टा देहायको उपनियम (३) राखिएकोछः-
- (३) उपनियम (१) बमोजिम वायुयानमा राष्ट्रिय चिन्ह अंकित गर्ने सम्बन्धी अन्य व्यवस्था प्राधिकरणबाट जारी गरिएको नेपाल सिभिल एयर वर्दिनेश रिक्वायरमेन्ट्स (Nepal Civil Air worthiness Requirement)(NCAR) मा उल्लेख भए बमोजिम हुनेछ ।
८. **मूल नियमावलीको नियम १६ मा संशोधन:** मूल नियमावलीको नियम १६ को सट्टा देहायको नियम १६ राखिएकोछः-
१६. **उडान योग्यताको प्रमाणपत्र (सर्टिफिकेट अफ एय र वर्दिनेश):** (१) उडान योग्यताको प्रमाणपत्र (सर्टिफिकेट अफ एअर वर्दिनेश) प्राप्त नगरेको कुनैपनि वायुयान नेपाल राज्यको हवाई क्षेत्रमा उडान गर्नु गराउनु हुँदैन ।
- तर परिक्षण उडान तथा पोजिसन फ्लाइटको हकमा महानिर्देशकबाट पटके उडान अनुमति (परमिट टु फ्लाइट) जारी गर्न सक्नेछ ।
- (२) उडान योग्यताको प्रमाणपत्र प्राप्त नगरी वा उडान योग्यताको प्रमाणपत्रको म्याद समाप्त भएको वायुयान नेपाल राज्यभित्र उडान गरेमा अधिकार प्राप्त अधिकारीले त्यस्तो वायुयान तत्काल नियन्त्रणमा लिई आवश्यक कारवाही गर्नेछ ।
९. **मूल नियमावलीको नियम १९ मा संशोधन:** मूल नियमावलीको नियम १९ को उपनियम (१) मा रहेको “एक आर्थिक वर्षको” भन्ने शब्दहरूको सट्टा “एक वर्षको” भन्ने शब्दहरू राखिएका छन् ।
१०. **मूल नियमावलीको नियम २२ मा संशोधन:** मूल नियमावलीको नियम २२ को व्यहोरालाई उपनियम (१) बनाई त्यस पछि देहायको उपनियम (२) थपिएकोछ :-
- (२) उपनियम (१) बमोजिम वायुयान मर्मत संभार गर्दा सम्बन्धित जहाज निर्माता कम्पनीले सम्बन्धित टाईपको जहाजको लागि निर्धारित स्तरभन्दा कम स्तरको पार्टपूजा तथा उपकरणको प्रयोग गर्नु हुँदैन ।
११. **मूल नियमावलीको नियम २६ मा संशोधन:** मूल नियमावलीको नियम २६ को,-
- (१) उपनियम (१) मा ठाउँ ठाउँमा रहेका “निरीक्षक” भन्ने शब्दको सट्टा “प्राविधिक” भन्ने शब्द राखिएको छ ।
- (२) उपनियम (२) को सट्टा देहायको उपनियम (२) राखिएकोछः-

- (३) उपनियम (१) बमोजिम वायुयानको नियमित निरीक्षण सम्बन्धी अन्य व्यवस्था प्राधिकरणबाट जारी गरिएको फ्लाईट अपरेशन रिक्वारमेन्ट्स (Flight Operation Requirements)(FOR), नेपाल सिभिल एयर वर्दीनेस रिक्वायरमेन्ट्स (Nepal Civil Air worthiness Requirements)(NCAR), वायुसेवा संचालन प्रमाणपत्र सम्बन्धी आवश्यकताहरू (Airline Operator Certificate Requirements) (AOCR) तथा एनेक्स म्यानुअलमा उल्लेख भए बमोजिम हुनेछ ।”

१२. **मूल नियमावलीको नियम ३० मा संशोधन:** मूल नियमावलीको नियम ३० को,-

- (१) उपनियम (१) पछि देहायको उपनियम (१क) थपिएकोछ:-

"(१क) उपनियम (१) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भएतापनि नियम ४ र २८ बमोजिम प्रमाणपत्र प्राप्त संस्था आफैले वायुयान र वायुयानको पार्टपूजा आयात तथा संचय गर्न उपनियम (१) बमोजिमको अनुमति आवश्यक पर्ने छैन ।”

- (२) उपनियम (२) पछि देहायको उपनियम (२क) थपिएकोछ:-

"(२क) उपनियम (२) बमोजिम अनुमति प्राप्त संस्था वा त्यसको एजेण्टले सम्बन्धित टाईपको वायुयानको लागि सम्बन्धित वायुयान निर्माता कम्पनीले निर्धारण गरेको स्तरभन्दा कम स्तरको पार्टपूजा तथा उपकरण आयात, संचय तथा बिक्री बितरण गर्न हुँदैन ।”

- (३) उपनियम (३) मा रहेको “एक आर्थिक वर्षको” भन्ने शब्दहरूको सट्टा “एक वर्षको” भन्ने शब्दहरू राखिएका छन् ।

१३. **मूल नियमावलीको नियम ३१ मा संशोधन:** मूल नियमावलीको नियम ३१ को सट्टा देहायको नियम ३१ राखिएकोछ:-

"३१. **ब्यक्तिगत ईजाजतपत्र, रेटिंग प्रमाणपत्र प्राप्त नगरी काम गर्न नहुने:** (१) ब्यक्तिगत ईजाजतपत्र, रेटिंग तथा प्रमाणपत्र वा नियम ५१ बमोजिम सो को मान्यता प्राप्त नगरी कसैले पनि देहायको प्रकृतिको काम गर्नु गराउनु हुँदैन:-

- (क) वायुयानको उडान सञ्चालन,
- (ख) वायुयान मर्मत संभार,
- (ग) फ्लाइट डिस्प्याचिङ्ग,
- (घ) एयर ट्राफिक कन्ट्रोल,
- (ङ) सञ्चार तथा उड्डयन सहाय उपकरणको स्वीकृति(Acceptance/Certification), जडान तथा मर्मत संभार ।

तर,

- (१) कुनै खास खास योग्यता पुगेको ब्यक्तिलाई खास प्रकृतिको काममा लगाउने ब्यक्तिगत ईजाजतपत्र रेटिंग तथा प्रमाणपत्र नभएता पनि महानिर्देशकले बढिमा एक वर्षको लागि ईजाजतपत्र धारकको सुपरिवेक्षणमा रहने गरी काम काजमा लगाउने आदेश दिन सक्नेछ ।

- (२) विशेष परिस्थितिमा विशेष उद्देश्य र सीमित अवधिको लागि वायुयान तथा अन्य उपकरण निर्माता तथा प्रशिक्षण दिने राष्ट्रबाट भिकाइएका सम्बन्धित क्षेत्रका दक्षलाई अन्य प्रचलित कानूनको अधीनमा रही महानिर्देशकले काम गर्ने अनुमति प्रदान गर्न सक्नेछ।”

१४. मूल नियमावलीको नियम ३२ मा संशोधन: मूल नियमावलीको नियम ३२ को सट्टा देहायको नियम ३२ राखिएकोछ:-

“३२. ब्यक्तिगत ईजाजतपत्र (पर्सनल लाइसेन्सिङ्ग) रेटिंग तथा प्रमाणपत्र जारी गर्ने अधिकारी: देहाय बमोजिमका ब्यक्तिगत ईजाजतपत्र, रेटिंग तथा प्रमाणपत्र दिने अधिकार महानिर्देशकलाई हुनेछ:-

- (क) विद्यार्थी वायुयान चालक ईजाजतपत्र,
- (ख) ब्यक्तिगत (प्राइभेट) वायुयान चालक ईजाजतपत्र,
- (ग) कर्मसंयल वायुयान चालक ईजाजतपत्र,
- (घ) एयरलाइन ट्रान्सपोर्ट वायुयान चालक ईजाजतपत्र,
- (ङ) इन्स्ट्रुमेन्ट रेटिंग,
- (च) फ्लाइट इन्स्ट्रक्टर रेटिंग,
- (छ) ग्राउण्ड इन्स्ट्रक्टर प्रमाणपत्र,
- (ज) ग्लाइडर चालक ईजाजतपत्र,
- (झ) अल्ट्रा लाइट चालक इजाजतपत्र,
- (ञ) विद्यार्थी उडान सञ्चालन (फ्लाइट डिस्प्याचर) ईजाजतत्र,
- (ट) फ्लाइट अपरेशन अफिसर वा एअरक्राफ्ट डिस्प्याचर ईजाजतपत्र,
- (ठ) फ्लाइट ईन्जिनियर ईजाजतपत्र,
- (ड) फ्लाइट रेडियो टेलिफोन सञ्चालक ईजाजतपत्र,
- (ढ) रेडियो नेभिगेशन सञ्चालन ईजाजतपत्र,
- (ण) स्टुडेन्ट एयर ट्राफिक कन्ट्रोलर ईजाजतपत्र,
- (त) एयर ट्राफिक कन्ट्रोलर ईजाजतपत्र/रेटिंग,
- (थ) एक वा सो भन्दा बढी किसिमको वायुयानको रेटिंग,
- (द) हवाई उडान निरीक्षण प्रमाणपत्र,
- (ध) एयर ट्राफिक सेफ्टी इलेक्ट्रोनिक्स ईजाजतपत्र/रेटिङ्ग,
- (न) इलेक्ट्रिकल तथा मेकानिकल सम्बन्धी इजाजतपत्र,
- (प) एयरक्राफ्ट मेन्टेनेन्स इजाजतपत्र (ए.एम.एल.),
- (फ) एरोनटिकल स्टेशन अपरेटर र फ्लाइट सर्भिस अपरेटर ईजाजतपत्र र रेटिंग,
- (ब) ग्राउण्ड रेडियो सञ्चालन प्रमाणपत्र,
- (भ) क्याबिन क्रु प्रमाणपत्र,
- (म) बेलुन चालक इजाजतपत्र,।”

१५. मूल नियमावलीको नियम ३४ मा संशोधन: मूल नियमावलीको नियम ३४ को सट्टा देहायको नियम ३४ राखिएकोछ:-

“३४. स्वास्थ्य सम्बन्धी योग्यता: व्यक्तिगत ईजाजतपत्रको लागि आवश्यक पर्ने स्वास्थ्य सम्बन्धी योग्यता प्राधिकरणबाट जारी एभिएशन मेडिकल रिक्वायरमेण्ट्स (Aviation Medical Requirements) मा उल्लेख भए बमोजिम हुनेछ।”

१६. मूल नियमावलीको नियम ३५ मा संशोधन: मूल नियमावलीको नियम ३५ को सट्टा देहायको नियम ३५ राखिएकोछ :-

“३५. स्वास्थ्य परिक्षण तथा जाँच: (१) व्यक्तिगत ईजाजतपत्रको लागि आवश्यक स्वास्थ्य सम्बन्धी योग्यता प्रमाणित गर्नको लागि महानिर्देशकले एक जना बरिष्ठ चिकित्सकलाई नागरिक उड्डयन स्वास्थ्य सुपरीवेक्षक (Civil Aviation Medical Assessor) को रूपमा नियुक्त गर्नेछ।

(२) नागरिक उड्डयन, एभिएसन मेडिसिन तथा उडान सुरक्षामा असर पार्न सक्ने स्वास्थ्य अवस्थाको विश्लेषण तथा मुल्यांकन गर्न सक्ने योग्यता भएको व्यक्ति मध्येबाट सार्वजनिक सूचनाको माध्यमबाट विज्ञापन गरी उपयुक्त उम्मेदवारको छनौट गरी उपनियम (१) बमोजिम नागरिक उड्डयन स्वास्थ्य सुपरीवेक्षक नियुक्त गर्नु पर्नेछ।

(३) व्यक्तिगत ईजाजतपत्रको लागि शारिरिक तथा मानसिक स्वास्थ्य सम्बन्धी योग्यता परीक्षण गर्न नागरिक उड्डयन स्वास्थ्य सुपरीवेक्षकको सिफारिसमा महानिर्देशकले आवश्यक संख्यामा नागरिक उड्डयन स्वास्थ्य परीक्षकको (Civil Aviation Medical Examiner) रूपमा तोक्नेछ।

(४) नागरिक उड्डयन स्वास्थ्य परीक्षक तोकदा एभिएसन मेडिसिन तथा एभिएसन वातावरण सम्बन्धी व्यवहारिक ज्ञान तथा अनुभव भएको व्यक्ति मध्येबाट सार्वजनिक सूचनाको माध्यमबाट विज्ञापन गरी उपयुक्त उम्मेदवारको छनौट गरी उपनियम (३) बमोजिम नागरिक उड्डयन स्वास्थ्य परीक्षक तोक्नु पर्नेछ।

(५) नागरिक उड्डयन स्वास्थ्य परीक्षकहरूबाट प्राप्त स्वास्थ्य प्रतिवेदनको जाँच गरी नियम ३४ बमोजिम आवश्यक पर्ने स्वास्थ्य योग्यता विद्यमान रहे नरहेको प्रमाणित गर्ने जिम्मेवारी नागरिक उड्डयन स्वास्थ्य सुपरीवेक्षकको हुनेछ।

(६) नागरिक उड्डयन स्वास्थ्य सुपरीवेक्षक तथा नागरिक उड्डयन स्वास्थ्य परीक्षकको अवधि सामान्यतया दुई वर्षको हुनेछ। महानिर्देशकले निजहरूको कार्य दक्षता क्षमता तथा आचरणलाई मुल्याङ्कन गरी पुनः नियुक्ति गर्न र तोक्न सक्नेछ।

(७) नागरिक उड्डयन स्वास्थ्य परीक्षकहरूले लिने स्वास्थ्य परीक्षण शुल्क नागरिक उड्डयन स्वास्थ्य सुपरीवेक्षकको सिफारिसमा महानिर्देशकले तोके बमोजिम हुनेछ।

(८) नागरिक उड्डयन स्वास्थ्य सुपरीवेक्षकको पारिश्रमिक तथा अन्य सुविधाहरू प्राधिकरणले तोके बमोजिम हुनेछ।

(९) नागरिक उड्डयन स्वास्थ्य सुपरीवेक्षक तथा नागरिक उड्डयन स्वास्थ्य परीक्षकहरूको अन्य काम, कर्तव्य र अधिकार प्राधिकरणले तोके बमोजिम हुनेछ।

(१०) नागरिक उड्डयन स्वास्थ्य सुपरीवेक्षक तथा नागरिक उड्डयन स्वास्थ्य परीक्षकले स्वास्थ्य परीक्षण प्रमाणित तथा जाँच गर्ने सम्बन्धी अन्य विधि प्राधिकरणद्वारा जारी गरिने एभिएसन मेडिकल रिक्वायरमेन्टसमा तोके बमोजिम हुनेछ ।”

१७. **मूल नियमावलीमा नियम ३७क थप** :मूल नियमावलीको नियम ३७ पछि देहायको नियम ३७क थपिएकोछ:-
“३७क. **प्राधिकरणको बहालवाला कर्मचारीको शुल्क प्राधिकरणले व्यहोर्ने**: नियम ३६ र ३७ बमोजिम तिर्नु बुझाउनु पर्ने शुल्क प्राधिकरणको बहालवाला कर्मचारीको हकमा प्राधिकरणले व्यहोर्नेछ ।”

१८. **मूल नियमावलीको नियम ३८ मा संशोधन**: मूल नियमावलीको नियम ३८ को सट्टामा देहायको नियम ३८ राखिएको छ :-

नियम ३२ बमोजिम जारी भएको व्यक्तिगत ईजाजतपत्र,रेटिंग तथा प्रमाणपत्र नियम ४० बमोजिम अगावै खारेज भएमा बाहेक प्राधिकरणबाट जारी गरिएको पर्सनेल लाइसेन्सिङ्ग रिक्वायरमेन्टस (Personnel Licensing Requirements) मा तोकिएको अवधिसम्म मान्य हुनेछ ।

१९. **मूल नियमावलीको नियम ४० मा संशोधन** : मूल नियमावलीको नियम ४० को सट्टा देहायको नियम ४० राखिएको छ :-

“४०. **व्यक्तिगत ईजाजतपत्र, रेटिंग तथा प्रमाणपत्रको निलम्बन वा रद्द गर्ने सम्बन्धी व्यवस्था**: (१) व्यक्तिगत ईजाजतपत्र, रेटिंग तथा प्रमाणपत्र बाहकले नागरिक उड्डयन सम्बन्धी प्रचलित कानून, यस नियमावली, एनेक्स तथा म्यानुअलमा उल्लिखित व्यवस्थाको उल्लङ्घन गरेमा वा त्यस्तो व्यवस्था विपरित व्यक्तिगत ईजाजतपत्र, रेटिंग तथा प्रमाणपत्रको प्रयोग गरेमा महानिर्देशकले त्यस्तो बाहकको ईजाजतपत्र रेटिंग तथा प्रमाणपत्र तोकिएको अवधिसम्मको लागि निलम्बन वा रद्द समेत गर्न सक्नेछ ।

(२) उपनियम (१) बमोजिम व्यक्तिगत ईजाजतपत्र, रेटिंग तथा प्रमाणपत्र निलम्बन वा रद्द गर्न आदेश दिनु अघि सम्बन्धित व्यक्तिगत ईजाजतपत्र, रेटिंग तथा प्रमाणपत्र बाहकलाई सफाई पेश गर्ने मनासिव माफिकको मौका दिनु पर्नेछ ।

(३) कुनै दुर्घटना वा घटनाको छानविनको सन्दर्भमा कसैले प्राप्त गरेको व्यक्तिगत ईजाजतपत्र, रेटिंग तथा प्रमाणपत्रको अधिकार प्रयोग गर्न नपाउने गरी महानिर्देशकले एकै पटक वा पटक पटक गरी बढीमा ६ महिना सम्मको लागि रोक लगाउन सक्नेछ ।

(४) उपनियम (१) बमोजिम महानिर्देशकले गरेको कारवाहीको अद्यावधिक विवरण राख्नु पर्नेछ ।”

२०. **मूल नियमावलीमा नियम ४०क.र ४०ख.थप**: मूल नियमावलीको नियम ४० पछि देहायका नियम ४०क. र ४०ख. थपिएका छन्:-

“४०क. **प्रतिलिपि ईजाजतपत्र वा प्रमाणपत्र सम्बन्धी व्यवस्था**: ईजाजतपत्र वा प्रमाणपत्र हराएमा वा नासिएमा सो को प्रतिलिपि प्राप्त गर्न ईजाजतपत्र वा प्रमाणपत्र नविकरण गर्दा लाग्ने अनुसूचि-१ बमोजिमको शुल्कका आधा शुल्क सहित आवश्यक प्रमाण सहित महानिर्देशक समक्ष दरखास्त दिएमा महानिर्देशकले प्रतिलिपि उपलब्ध गराउन आदेश दिनेछ ।

४०ख. थकान (फेटिंग) मा काममा लगाउन नहुने: (१) इजाजतपत्र प्राप्त वायुयान चालक तथा एयर ट्राफिक कन्ट्रोलरलाई थकान (फेटिंग) को अवस्थामा काममा लगाउन हुँदैन ।

(२) उपनियम (१) बमोजिमको थकान सम्बन्धी अन्य व्यवस्था महानिर्देशकले तोके बमोजिम हुनेछ ।”

२१. मूल नियमावलीको नियम ४१ मा संशोधन : मूल नियमावलीको नियम ४१ को सट्टा देहायको नियम ४१ राखिएकोछ:-

“४१. छुट दिन सक्ने: (१) यस नियमावलीमा अन्यत्र जुनसुकै कुरा लेखिएको भएता पनि कुनै सैनिक हवाई उडान दलको सदस्यता प्राप्त गरेको वा गैर सैनिक हवाई उडानमा सरकारी मान्यता प्राप्त उडान सम्बन्धी अनुभव वा हवाई उडान सम्बन्धी प्राविधिक ज्ञान भएको वा महानिर्देशकले तोकेको कुनै विशेष परीक्षा सन्तोषजनक रूपबाट उत्तीर्ण भएको कुनै वायुयान चालकको सम्बन्धमा महानिर्देशकले निजको प्राविधिक ज्ञान र क्षमताको समेत विचार गरी व्यक्तिगत ईजाजतपत्र, रेटिंग तथा अन्य प्रमाणपत्रको लागि चाहिने योग्यताहरू मध्ये केही योग्यताहरूमा छुट दिन सक्नेछ ।

(२) यस नियमावलीमा अन्यत्र जुनसुकै कुरा लेखिएको भएता पनि नियम ३२ अन्तर्गत प्रदान गरिने ईजाजत पत्रको लागि आवश्यक अनुभव सम्बन्धी योग्यतामा महानिर्देशकले उपयुक्त ठानेमा उडान सुरक्षामा असर नपर्ने सुनिश्चित हुने गरी केही छुट दिन सक्नेछ । तर यस किसिमको छुट कुनै व्यक्तिको हकमा एक पटक मात्र प्रदान गर्न सकिनेछ ।

(३) उपनियम (२) बमोजिम दिइएको छुटको विवरण महानिर्देशकले राख्नु पर्ने छ । ”

२२. मूल नियमावलीको नियम ४२ मा संशोधन: मूल नियमावलीको नियम ४२ को ठाउँ ठाउँमा रहेका “अनुमति ” भन्ने शब्दको सट्टा “अनुमति तथा प्रमाणपत्र” भन्ने शब्दहरू राखिएका छन् ।

२३. मूल नियमावलीको नियम ४३ मा संशोधन: मूल नियमावलीको नियम ४३ को सट्टा देहायको नियम ४३ राखिएकोछ:-

“४३. विभिन्न नागरिक उड्डयन विषयगत ग्राउण्ड कक्षा सञ्चालन संस्था सम्बन्धी व्यवस्था: (१) नागरिक उड्डयन सम्बन्धी विभिन्न विषयको ग्राउण्ड कक्षा सञ्चालन गर्न प्रचलित कानून बमोजिम ईजाजत प्राप्त वायुसेवा तथा संस्थाले त्यस्तो कक्षा सञ्चालन गर्ने अनुमतिको लागि एनेक्स तथा म्यानुअलमा उल्लेख भएको ढाँचामा अनुसूची-१ मा उल्लेख भए बमोजिम शुल्क संलग्न गरी महानिर्देशक समक्ष दरखास्त दिनु पर्नेछ ।

(२) उपनियम (१) बमोजिमको दरखास्त परेपछि महानिर्देशकले आवश्यक जाँचबुझ गरी एनेक्स तथा म्यानुअलमा उल्लेख भएको ढाँचामा दरखास्तवालालाई नागरिक उड्डयन सम्बन्धी विभिन्न विषयको ग्राउण्ड कक्षा सञ्चालन गर्ने अनुमति तथा प्रमाणपत्र दिन सक्नेछ ।

(३) उपनियम (१) बमोजिम अनुमति तथा प्रमाणपत्र प्राप्त वायुसेवा तथा संस्थाले त्यस्तो कक्षा सञ्चालन गर्नु पूर्व सञ्चालन गरिने कक्षाको विषयवस्तु पाठ्यक्रम, पाठ्यांशभार तथा प्रशिक्षणमा संलग्न प्रशिक्षकहरूको योग्यता तथा तालीम म्यानुअल र त्यसमा समय समयमा परिमार्जन गर्नु परेमा सो समेत स्वीकृतिको लागि महानिर्देशक समक्ष पेश गर्नु पर्नेछ ।

- (४) उपनियम (१) बमोजिम दरखास्त दिने र अनुमति तथा प्रमाणपत्र दिने सम्बन्धी अन्य कार्यविधि एनेक्स तथा म्यानुअलमा उल्लेख भए बमोजिम हुनेछ ।
२४. **मूल नियमावलीमा नियम ४३क थप:** मूल नियमावलीको नियम ४३ पछि देहायको नियम ४३क थपिएकोछ:-
 "४३क. **उडान प्रशिक्षण लिन पूर्व स्वीकृति लिनु पर्ने:** (१) नियम ४२ बमोजिम अनुमति प्राप्त गरी नियम ४३ बमोजिम पाठ्यक्रम तथा तालीम म्यानुअल स्वीकृत प्राप्त प्रशिक्षण संस्थाबाट प्रशिक्षण लिन चाहने व्यक्तिले महानिर्देशकको पूर्व स्वीकृति प्राप्त गर्नु पर्नेछ ।
 (२) उपनियम (१) बमोजिमको स्वीकृतको लाग्ने लाग्ने शुल्क अनुसूची १ मा तोके बमोजिम हुनेछ ।"
२५. **मूल नियमावलीको नियम ४४ मा संशोधन:** मूल नियमावलीको नियम ४४ को ठाउँ ठाउँमा रहेका "हवाई उडान सम्बन्धी" भन्ने शब्दहरू भिकिएका छन् ।
२६. **मूल नियमावलीमा नियम ४४क थप:** मूल नियमावलीको नियम ४४ पछि देहायको नियम ४४क थपिएकोछ:-
 "४४क. **अनुमति तथा प्रमाणपत्रको अवधि र नवीकरण सम्बन्धी व्यवस्था:** (१) यस नियमावलीको नियम ४२ र ४३ बमोजिम प्रदान गरिएको अनुमति तथा प्रमाणपत्रको अवधि नियम ४४ बमोजिम अगावै रद्द गरिएको अवस्थामा बाहेक बढीमा एक वर्षको हुनेछ ।
 (२) नागरिक उड्डयन विषयगत ग्राउण्ड कक्षा सञ्चालन गर्ने अनुमतिको प्रमाणपत्र नवीकरणको उपनियम (१) बमोजिम अवधि समाप्त हुनु अगावै अनुसूची-१ मा उल्लेख भए बमोजिमको नवीकरण शुल्क सहित एनेक्स तथा म्यानुअलमा उल्लेख भए बमोजिमको ढाँचा र कार्यविधि बमोजिम दरखास्त दिनु पर्नेछ ।"
२७. **मूल नियमावलीको नियम ५६ मा संशोधन:** मूल नियमावलीको नियम ५६ पछि देहाय बमोजिमको नियम ५६क थप गरिएको छ ।
 "५६क. **उडानका लागि विशेष शर्त आवश्यक पर्ने:** महानिर्देशकले उडान सुरक्षाको दृष्टिले भौगोलिक विकटताको आधारमा विमानस्थलहरूमा वायुयान सञ्चालनका लागि लागि विशेष शर्तहरू तोक्न सक्नेछ ।"
२८. **मूल नियमावलीमा नियम ५७क, ५७ख, ५७ग र ५७घ थप:** मूल नियमावलीको नियम ५७ पछि देहायका नियम ५७क, ५७ख, ५७ग र ५७घ थपिएका छन्:-
 "५७क. **एयर ट्राफिक सेवा सम्बन्धी व्यवस्था:** (१) नेपाल राज्यमा प्रदान गरिने एयर ट्राफिक सेवा प्राधिकरणबाट जारी गरिएको सिभिल एभिएशन रिक्वारेमेण्टसले तोकेको स्तर बमोजिम हुनेछ ।
 (२) उपनियम (१) को स्तर बमोजिम सेवा सुनिश्चित गर्ने जिम्मेवारी सम्बन्धित विमानस्थल प्रमुखको हुनेछ ।
 (३) एयर ट्राफिक कन्ट्रोलरले प्रदान गर्ने निर्देशन उडानको दौरानमा सबै वायुयान चालकले पालना गर्नु पर्नेछ ।"

(४) उपनियम (४) बमोजिम एयर ट्राफिक कन्ट्रोलरले दिएको आदेश उडान सुरक्षाको दृष्टिले परिपालन गर्न नसकिने अवस्था उत्पन्न भएमा वायुयान चालकले अविलम्ब सो को जानकारी एयर ट्राफिक कन्ट्रोलरलाई गराउनु पर्नेछ ।

(५) एयर ट्राफिक सेवा सम्बन्धी कुनै पनि घटना वा उडान सुरक्षामा असर पर्ने वा पर्न सक्ने कुनै पनि सूचना तथा जानकारी अविलम्ब महानिर्देशकलाई उपलब्ध गराउनु पर्नेछ ।

५७ख. एरोनटिकल इन्फर्मेसन सेवा सम्बन्धी व्यवस्था: (१) नागरिक उड्डयन सम्बन्धी सूचना तथा जानकारी एनेक्स तथा म्यानुअलमा उल्लेखित ढाँचामा एरोनटिकल इन्फर्मेसन सेवा मार्फत नियमित रूपमा प्रकाशन गरिनेछ ।

५७ग. हवाई मार्ग सम्बन्धी व्यवस्था: (१) नेपालको हवाई क्षेत्रभित्र उडान गर्न प्रयोग हुने हवाई मार्ग तथा विभिन्न विमानस्थलहरू आगमन तथा प्रस्थानको लागि प्रयोग गरिने यान्त्रिक उडान विधि (Instrument Flight Procedures) तथा दृष्टिगोचर उडान विधिहरू (Visual Flight Procedures) महानिर्देशकले तोके बमोजिम हुनेछ ।

(२) उपनियम (१) बमोजिमको कार्य प्राधिकरणबाट अनुमति प्राप्त संस्था वा व्यक्तिहरूबाट मात्र सम्पादन गराउनु पर्नेछ ।

(३) उपनियम (२) बमोजिमको अनुमतिको लागि अनुसूचि १ मा तोकिए बमोजिमको शुल्क सहित एनेक्स तथा म्यानुअलमा उल्लेख भए बमोजिमको ढाँचा तथा कार्यविधि बमोजिम दरखास्त दिनु पर्नेछ ।

(४) यस नियम बमोजिम दिईने अनुमतिको अवधि दुई वर्षको हुनेछ ।

५७घ. हवाई भाडा दर अनुगमन गर्ने: (१) नेपाल राज्यमा सञ्चालन हुने आन्तरिक वायुसेवाहरूले निर्धारित हवाई भाडा दर पालना गरे नगरेको वारेमा महानिर्देशकले अनुगमन गर्नेछ ।

(२) उपनियम (१) बमोजिम अनुगमन गर्दा निर्धारित हवाई भाडा दर पालना नगरेको पाइएमा त्यस्तो वायु सेवा सञ्चालन संस्थालाई महानिर्देशकले आवश्यक कारवाई गर्नेछ ।”

२९. मूल नियमावलीमा नियम ६०क थप : मूल नियमावलीको नियम ६० पछि देहाय बमोजिमको नियम ६०क थपिएकोछ:-

”६०क. वायुयानमा राख्नु पर्ने उपकरण सम्बन्धी व्यवस्था: (१) नेपाली हवाई क्षेत्रमा सञ्चालन हुने वायुयानमा उडान सुरक्षाको दृष्टिले महानिर्देशकले तोके बमोजिमका यन्त्र तथा उपकरणहरू जडान गरिएको हुनु पर्नेछ ।

(२) उपनियम (१) बमोजिमको यन्त्र उपकरण जडान नभएको वा जडान भएर पनि उपयोगमा नल्याएको पाइएमा महानिर्देशकले त्यस्तो वायुयान सञ्चालनमा रोक लगाउन सक्नेछ ।”

३०. मूल नियमावलीको नियम ६१मा संशोधन: मूल नियमावलीको नियम ६१ को सट्टा देहायको नियम ६१ राखिएकोछ:-

”६१ हवाई उडान तथा वायुयानसँग सम्बन्धित कागजात साथमा राख्नु पर्ने: हवाई उडान तथा वायुयानसँग सम्बन्धित देहायका कागजातहरु साथमा नराखी कसैले पनि नेपाल राज्यको हवाई क्षेत्रमा वायुयान उडान गर्नु हुँदैन:-

- (क) वायुयान दर्ता प्रमाणपत्र,
- (ख) वायुयानको उडान योग्यताको प्रमाणपत्र,
- (ग) उडानमा रहने चालक दलका प्रत्येक सदस्यको व्यक्तिगत इजाजतपत्र,
- (घ) वायुयानको यात्रा अभिलेख पुस्तिका (Journey log book),
- (ङ) वायुयानमा रेडियो उपकरण जडित भएको खण्डमा रेडियो स्टेशन इजाजतपत्र,
- (च) यात्रु वाहक वायुयान भएमा सो वायुयानमा यात्रा गर्ने प्रत्येक यात्रुहरुको नाम, राष्ट्रियता, प्रस्थान तथा गन्तव्य स्थल खुल्ने कागजात,
- (छ) कार्गो वाहक वायुयान भएमा कार्गो सम्बन्धी विस्तृत विवरण खुल्ने कागजात,

३१. मूल नियमावलीको नियम ६५मा संशोधन: मूल नियमावलीको नियम ६५ को सट्टा देहायको नियम ६५ राखिएकोछ:-

“६५. प्रमुख वायुयान चालक (पाइलट इन कमाण्ड) सन्तुष्ट हुनु पर्ने: देहाय बमोजिमको विषयमा प्रमुख वायुयान चालक (पाइलट इन कमाण्ड) सन्तुष्ट नभई वायुयान उडान गर्नु हुँदैन:-

- (क) वायुयानको उडान योग्यताको प्रमाणपत्र मान्य रहेको,
- (ख) वायुयानको उडान मार्ग तथा गन्तव्य विमानस्थलको मौसम उडान अवतरणका दृष्टिले अनुकूल रहेको,
- (ग) वायुयानको कूल तौल प्रस्तावित उडानको लागि सुरक्षित रहेको,
- (घ) वायुयानमा राखिएका सामानहरु उडान सुरक्षित हुने गरी सन्तुलित र बचावटका साथ राखिएको,
- (ङ) प्रस्तावित उडानको निमित्त आवश्यक र न्यूनतम जगेडा परिमाणमा ईन्धन वायुयानमा विद्यमान रहेको,
- (च) अन्य दृष्टिकोणबाट वायुयान उडानको लागि सुरक्षित रहेको ।”

३२. मूल नियमावलीमा नियम ६८क थप: मूल नियमावलीको नियम ६८ पछि देहायको नियम ६८क थपिएकोछ:-

“६८क उडान दलको आदेश पालन गर्नु पर्ने: (१) उडानको समयमा उडान दलद्वारा दिइएको आदेश वायुयानमा सवार यात्रुले पालना गर्नु पर्नेछ ।

(२) उपनियम (१) बमोजिम दिएको यस्तो आदेश पालना नगरेमा सोको विवरण प्रमुख वायुयान चालकले गन्तव्य विमानस्थलको प्रमुखलाई दिनु पर्नेछ ।

(३) उपनियम (२) बमोजिमको विवरण प्राप्त भएमा सम्बन्धित विमानस्थल प्रमुखले आवश्यक जाँचबुझ गर्दा यात्रुले आदेश उल्लङ्घन गरेको देखिएमा ऐनको दफा २५ को उपदफा (४) बमोजिम सजाय गर्न सक्नेछ ।”

३३. मूल नियमावलीमा नियम ६९क थप: मूल नियमावलीको नियम ६९ पछि देहायको नियम ६९क थपिएकोछ:-

“६९क. ईजाजतपत्र वालाले मनोत्तेजक पदार्थको प्रभावमा कार्य गर्न नहुने: (१) मनोत्तेजक पदार्थको प्रभावमा रहेको अवस्थामा उडानमा संलग्न चालक दलका सदस्यले उडानमा संलग्न हुनु हुँदैन ।

(२) व्यक्तिगत ईजाजतपत्र तथा प्रमाणपत्र धारक व्यक्तिले मनोत्तेजक पदार्थको प्रभावमा रहेको अवस्थामा ईजाजतपत्रको अधिकार प्रयोग गर्नु हुँदैन ।

(३) उपनियम (१) र (२) विपरीत कार्य गरेमा निजको व्यक्तिगत ईजाजतपत्र तथा प्रमाणपत्र तत्काल निलम्बन वा रद्द गर्ने तर्फ कारवाई प्रकृया शुरु गरिनेछ ।

(४) महानिर्देशकले जुनसुकै बेला ईजाजतपत्र वा प्रमाणपत्र प्राप्त व्यक्तिको स्वास्थ्य परिक्षण गर्ने गराउने आदेश दिन सक्नेछ ।

३४. मूल नियमावलीको नियम ७५ मा संशोधन: मूल नियमावलीको नियम ७५ को सट्टा देहायको नियम ७५ राखिएकोछ:-

“७५. सञ्चार तथा उड्डयन सहाय उपकरण सम्बन्धी व्यवस्था: (१) नेपाल राज्यमा हवाई सञ्चार तथा उड्डयन सहाय सम्बन्धी उपकरण जडान तथा सञ्चालन गर्दा निर्माता राष्ट्रबाट टाइप अनुमति प्राप्त उपकरण मात्र गर्नु पर्नेछ ।

(२) निर्माता राष्ट्रले निर्धारण गरेको तथा एनेक्समा तोकिएको प्रावधान अनुरूप भएका हवाई सञ्चार तथा उड्डयन सहाय उपकरणको जडान तथा सञ्चालनको लागि महानिर्देशकले स्वीकृति दिनेछ । महानिर्देशकले आवश्यकता अनुसार थप शर्तहरू तोक्न सक्नेछ ।

(३) उपनियम (२) बमोजिम स्वीकृत हवाई सञ्चार तथा उड्डयन सहाय उपकरण जडान तथा सञ्चालन गर्ने योग्य छ भनी नियम ३२ को खण्ड (ध) बमोजिम ईजाजतपत्र प्राप्त प्राविधिकले सञ्चालन योग्य रहेको भनी प्रमाणित गरेको हुनु पर्नेछ ।

(४) उपनियम (२) र (३) बमोजिम स्वीकृत तथा प्रमाणित हवाई सञ्चार तथा उड्डयन सहाय उपकरण जडान तथा सञ्चालन गर्ने जिम्मेवारी सम्बन्धित विमानस्थल प्रमुखको हुनेछ ।

(५) सञ्चार तथा उड्डयन सहाय उपकरण मर्मत सम्भारको अभिलेख तोकेको ढाँचामा अद्यावधिक गरी राख्नु पर्ने जिम्मेवारी सम्बन्धित विमानस्थल प्रमुखको हुनेछ ।

(६) उड्डयन सहाय तथा अन्य उपकरणहरूको उपकरण निर्माता तथा एनेक्समा तोकेको विधि बमोजिम उडान निरीक्षण (Flight Inspection) गर्नु पर्नेछ । त्यस्तो निरीक्षण सम्बन्धित राष्ट्रबाट उडान निरीक्षणको अनुमति प्राप्त संस्थाबाट मात्र गराउनु पर्नेछ ।

(७) सञ्चार तथा उड्डयन सहाय उपकरणहरूको सञ्चालनमा उडान सुरक्षामा असर पर्ने कुनै अवरोध आएमा तत्काल सो को जानकारी महानिर्देशकलाई गराउनु पर्नेछ ।”

३५. मूल नियमावलीमा नियम ७५क.थप: मूल नियमावलीको नियम ७५पछि देहायको नियम ७५क. थपिएकोछ:-

“७५क विमानस्थल तथा अन्यत्र जडान हुने प्रकाश तथा उडान दृष्टि सहायक उपकरणहरू (Visual Aids)

सम्बन्धि व्यवस्था: (१) वायुयान उडान अवतरण प्रयोजनको लागि विमानस्थल तथा उडान क्षेत्रमा जडान तथा प्रयोग हुने प्रकाश तथा दृष्टि सहायक उपकरणहरू (Visual Aids) निर्माता राष्ट्रबाट टाइप अनुमति प्राप्त गरेका हुनु पर्नेछ ।

(२) उपनियम (१) बमोजिमको उपकरण नेपाल राज्यमा जडान तथा सञ्चालन गर्न महानिर्देशकको पूर्व स्वीकृति लिनु पर्नेछ ।

(३) उपनियम (२) बमोजिमको स्वीकृति दिँदा महानिर्देशकले ती उपकरणहरूको सञ्चालन तथा मर्मत संभार उपकरण निर्माताले निर्धारण गरे बमोजिम तथा एनेक्समा तोकिएको प्रावधान अनुरूप हुने सुनिश्चित गरी आवश्यकतानुसार सञ्चालनका लागि थप शर्तहरू समेत तोक्न सक्नेछ ।

(४) महानिर्देशकबाट अनुमति प्राप्त प्राविधिकले मात्र वायुयान उडान अवतरण प्रयोजनको लागि प्रयोग हुने प्रकाश तथा दृष्टि सहायक उपकरणहरू (Visual Aids) को मर्मत सम्भार गर्नु पर्नेछ र त्यसको अभिलेख महानिर्देशकले तोकेको ढाँचामा तोकेको अवधिसम्म अद्यावधिक राख्नु पर्नेछ ।

(५) वायुयान उडान अवतरण प्रयोजनको लागि प्रयोग हुने प्रकाश तथा दृष्टि सहायक उपकरणहरू (Visual Aids) को निर्माताले तोके बमोजिम उडान निरीक्षण (Flight Inspection) गर्नु पर्नेछ । त्यस्तो निरीक्षण सम्बन्धित राष्ट्रबाट उडान निरीक्षणको अनुमति प्राप्त संस्थाबाट मात्र गराउनु पर्नेछ ।

(६) वायुयान उडान र अवतरण प्रयोजनको लागि प्रयोग हुने प्रकाश तथा दृष्टि सहायक उपकरणहरू (Visual Aids) को सञ्चालनको क्रममा उडान सुरक्षामा असर पर्न सक्ने गरी कुनै किसिमको अवरोध आएमा तत्काल तोकिएको ढाँचामा सोको जानकारी महानिर्देशकलाई दिनु पर्नेछ ।

३६. **मूल नियमावलीमा नियम ७९क. थप:** मूल नियमावलीको नियम ७९ पछि देहायका नियम ७९क. थपिएको छ:-
“७९क. **तेश्रो पक्षीय दायित्व लगायतका बीमा गराउनु पर्ने:** यस नियम बमोजिम वायुसेवा सञ्चालन प्रमाणपत्र प्राप्त वायुसेवा सञ्चालन संस्थाले प्राधिकरणले तोके बमोजिम तेश्रो पक्षीय दायित्व लगायतका बीमा गराउनु पर्नेछ ।”

३७. **मूल नियमावलीमा नियम ८३क., ८३ख र ८३ग थप:** मूल नियमावलीको नियम ८३ पछि देहायका नियमहरू ८३क., ८३ख र ८३ग. थपिएकाछन:-

“८३क. **सुरक्षा व्यवस्थापन (सेफ्टी म्यानेजमेन्ट) सम्बन्धी व्यवस्था:** (१) यस नियमावली बमोजिम अनुमति तथा प्रमाणपत्र प्राप्त सेवा प्रदायक संस्थाले सेवा सञ्चालन गर्दा नागरिक उड्डयनसंग सम्बन्धित तोकिएका सुरक्षा व्यवस्थापन प्रणाली लागू गराई कार्यान्वयन गर्नु गराउनु पर्नेछ ।

(२) सुरक्षा व्यवस्थापन प्रणाली सम्बन्धी अन्य व्यवस्थाहरू प्राधिकरणले जारी गरेको सेफ्टी म्यानेजमेन्ट रिक्वारेमेण्टसमा तोके बमोजिम हुनेछ ।

८३ख. **घटना तथा दुर्घटना जाँचबुझ गर्ने:** (१) नागरिक उड्डयनसंग सम्बन्धित कुनै पनि घटना तथा दुर्घटनाहरू भएमा सो को प्रचलित कानून बमोजिम हुने जाँचबुझको अतिरिक्त महानिर्देशक आफैँले सो बारेमा जाँचबुझ गर्ने छ ।

(२) उपनियम (१) बमोजिमको जाँचबुझ नागरिक उड्डयनसंग सम्बन्धित सुरक्षा व्यवस्थाको परिपालना भए नभएको विषयमा हुनेछ र प्राधिकरणले तत्सम्बन्धी काम कारवाहीको विवरण अभिलेख अद्यावधिक रूपमा राख्नु पर्नेछ ।”

८३ग. उडान सुरक्षा सम्बन्धी घटना तथा सूचना उपलब्ध गराउनु पर्ने: (१) उडान सुरक्षा सम्बन्धी घटना तथा सूचनाहरू संकलन गर्ने प्रयोजनका लागि महानिर्देशकले भोलिन्टेरी इन्फरमेसन रिपोर्टिङ्ग प्रणाली र म्यानडेटरी इन्फरमेसन रिपोर्टिङ्ग प्रणाली लागू गर्नेछ ।

(२) उपनियम (१) बमोजिमको भोलिन्टेरी इन्फरमेसन रिपोर्टिङ्ग प्रणालीबाट प्राप्त हुने सूचना तथा सूचना प्रदान गर्ने व्यक्तिको गोपनीयता कायम राख्नु पर्नेछ । त्यस्तो सूचना दिएको कारणबाट मात्र सूचनाकर्तालाई कुनै किसिमको दायित्व वहन गराइने छैन ।”

३८. मूल नियमावलीको नियम ८४ मा संशोधन: मूल नियमावलीको नियम ८४ को सट्टा देहायको नियम ८४ राखिएकोछ :-

“८४. उडान सुरक्षा निरीक्षण, जाँचबुझ तथा कारबाही: (१) यस नियमावली बमोजिम प्रदान गरिएको वा मान्यता दिएको कुनै पनि ईजाजतपत्र, रेटिंग तथा प्रमाणपत्र प्राप्त व्यक्ति वा संस्थाले त्यस्तो ईजाजतपत्र, रेटिंग तथा प्रमाणपत्रमा उल्लिखित कार्य गर्दा ऐन, यस नियमावली, एनेक्स तथा म्यानुअलमा उल्लिखित व्यवस्था र नियम ८० बमोजिम दिइएको आदेश तथा निर्देशन बमोजिमको सुरक्षा व्यवस्था कायम गरे नगरेको वारेमा निरीक्षण, जाँचबुझ तथा कारवाई गर्ने गराउने जिम्मेवारी महानिर्देशकको हुनेछ ।

(२) उपनियम (१) बमोजिमको निरीक्षण वा जाँचको लागि महानिर्देशकले सम्बन्धित क्षेत्रको विशेषज्ञ जनशक्तिलाई आवश्यक अधिकार प्रत्यायोजन गरी निरीक्षकको रूपमा तोक्न सक्नेछ ।

(३) उपनियम (२) बमोजिम तोकिएको निरीक्षकलाई आवश्यक स्थानमा निरीक्षण गर्न प्रवेश गर्ने, सम्बद्ध व्यक्ति तथा निकायसँग सोधपुछ गर्ने, लिखित वा मौखिक बयान लिने, सबुत प्रमाण सङ्कलन गर्ने लगायतको अधिकार हुनेछ ।

(४) उपनियम (३) बमोजिम निरीक्षणको क्रममा कुनै उपकरण वा सेवाको सञ्चालन उडान सञ्चालनका दृष्टिले सुरक्षित नरहेको देखिएमा त्यस्ता उपकरणको सञ्चालनमा रोक लगाउने वा सो त्यस्तो सञ्चालकलाई दिएको ईजाजतपत्रको अधिकारमा बन्देज लगाउन सकिनेछ ।

(५) यस नियम बमोजिम गरिने निरीक्षण जाँचको सिलसिलामा लाग्ने शुल्क वा खर्च सम्बन्धित सेवा प्रदायकले नेपाल नागरिक उड्डयन प्राधिकरणलाई बुझाउनु पर्नेछ ।”

३९. मूल नियमावलीमा नियम ८४क. र ८४ख थप: मूल नियमावलीको नियम ८४ पछि, देहायको नियम ८४क. र ८४ख. थपिएका छन्:-

“८४क. नियमित निरीक्षण सम्बन्धी अधिकार प्रत्यायोजन गर्न सक्ने: (१) महानिर्देशकले वायुयानको उडान सञ्चालन तथा मर्मत संभारको नियमित निरीक्षणको लागि आवश्यक ठानेमा सम्बन्धित वायुसेवा सञ्चालन संस्थालाई शर्त सहित केही अधिकार तोकिएको अवधिको लागि प्रत्यायोजन गर्न सक्नेछ ।

८४ख. आचार संहिता: हवाई उड्डयन सुरक्षासँग सम्बद्ध कार्यमा नियमन गर्ने कर्मचारीको लागि महानिर्देशकले आचार संहिता बनाई लागू गर्नेछ । ”

४०. रूपान्तरण: मूल नियमावलीमा प्रयोग भएको “नेपाल अधिराज्य” भन्ने शब्दहरूलाई “नेपाल राज्य” भनी रूपान्तरण गरिएकोछ ।

४१. अनुसचीमा संशोधन : अनुसुची -१ को खण्ड १४ को सट्टा देहायको खण्ड १४ राखिएको छ :

“१४. ब्यक्तिगत ईजाजतपत्र, रेटिंग तथा प्रमाणपत्र शुल्क : देहाय बमोजिमका ब्यक्तिगत ईजाजतपत्र, रेटिंग तथा प्रमाणपत्र शुल्क र नवीकरण शुल्क देहाय बमोजिम हुनेछ :

	<u>ईजाजतपत्र, रेटिंग तथा प्रमाणपत्र शुल्क</u>	<u>नवीकरण शुल्क</u>
	<u>यू.एस.डलर</u>	<u>यू.एस.डलर</u>
क. विद्यार्थी वायुयान चालक ईजाजतपत्र,	१५/-	६/-
ख. ब्यक्तिगत वायुयान चालक ईजाजतपत्र,	२५/-	१५/-
ग. परीक्षण (सामयिक), अस्थायी वा प्रतिबन्धित वायुयान चालक ईजाजतपत्र,	२५/-	१५/-
घ. ब्यापारिक वायुयान चालक ईजाजतपत्र,	७०/-	३५/-
ङ. एयरलाइन ट्रान्सपोर्ट वायुयान चालक ईजाजतपत्र,	१००/-	५०/-
च. ईन्स्ट्रुमेन्ट रेटिंग,	१५/-	६/-
छ. उडान ईन्स्ट्रक्टर रेटिंग,	२५/-	१५/-
ज. ग्राउण्ड ईन्स्ट्रक्टर प्रमाणपत्र,	२५/-	६/-
झ. ग्लाइडर/बेलुन चालक ईजाजतपत्र,	१५/-	६/-
ञ. अल्ट्रालाइट वायुयान ईजाजतपत्र	७०/-	३५/-
ट. उडान सञ्चालन अधिकृत (फ्लाइट अपरेशन अफिसर) वा एअरक्राफ्ट डिस्प्याचर प्रत्येक टाइपको ईजाजतपत्र,	१५/-	६/-
ठ. उडान ईन्जनीयर ईजाजतपत्र,	५०/-	२५/-
ड. उडान रेडियो टेलिफोन सञ्चालक ईजाजतपत्र,	२५/-	१५/-
ढ. उडान रेडियो सञ्चालक ईजाजतपत्र,	२५/-	१५/-

ण वायुयान रेडियो मोबाइल राख्ने ईजाजतपत्र,	२५/-	१५/-
त. ग्राउण्ड रेडियो राख्ने ईजाजतपत्र, प्रत्येक फ्रिक्वेन्सीको	२५/-	१५/-
थ. रेडियो नेभिगेशन सञ्चालन ईजाजतपत्र,	२५/-	१५/-
द. एयर ट्राफिक कन्ट्रोलर ईजाजतपत्र	१०/-	५/-
ध. एक भन्दा बढी किसिमको वायुयान रेटिंग, प्रत्येक टाइप रेटिंगको लागि	२५/-	१५/-
न. हवाई उडान निरीक्षक प्रमाणपत्र,	१५/-	८/-
प. चेक पाइलट परीक्षक प्रमाणपत्र,	१५/-	८/-
फ. ट्रेनिङ्ग पाइलट अधिकारपत्र,	२५/-	१५/-
ब. विद्यार्थी एयर ट्राफिक कन्ट्रोलर ईजाजतपत्र	१०/-	५/-
भ. एयर ट्राफिक कन्ट्रोलर प्रत्येक इजाजत पत्र/रेटिंग	१०/-	५/-
म. एयरक्राफ्ट मेन्टेनेन्स टेक्निसियन प्रमाणपत्र (ए.एम.टि) प्रत्येक क्याटेगोरी, रेटिंग तथा वायुयानको कामको किसिम अनुसार छुट्टा छुट्टै	२५/-	१५/-
य. एरोनटिकल स्टेशन अपरेटर र फ्लाइट सर्भिस अपरेटर ईजाजतपत्र र रेटिंग,	१०/-	५/-
र. ग्राउण्ड रेडियो संचालन प्रमाणपत्र	१०/-	५/-
ल. एयर ट्राफिक सेफ्टी इलेक्ट्रोनिक्स प्रत्येक इजाजतपत्र/रेटिंग	१०/-	५/-
व. इलेक्ट्रीकल तथा मेकानिकल ईन्जिनियरिंग, सम्बन्धी ईजाजतपत्र,	१०/-	५/-

श. क्याविन ऋ प्रमाणपत्र

१५/-

८/-

ष. निरीक्षक प्रमाणपत्र

१५/-

८/-

स. भ्यालिडेशन प्रमाणपत्र/भ्यालिडेशन लेटर वापत जुन लाइसेन्स/रेटिंगलाई भ्यालिडेशन गर्ने हो सोही सरहको शुल्क लाग्ने छ ।”